

## Llites per un model alimentari just i sostenible

Actualment el mercat de la producció, distribució i comercialització d'aliments és un dels negocis més suculents per al gran capital. Entre les principals beneficiàries del sector agropecuari i de l'alimentació es troba un reduït grup d'empreses i fons d'inversió que operen en règim d'oligopoli. En aquest sentit, serien tres els principals obstacles per a assolir una plena sobirania alimentària: el transgènic, l'acaparament de terres i les cadenes de distribució d'aliments.

En primer lloc, la producció de llavors transgèniques porta funcionant des de que a l'any 1996 EE. UU. va permetre la seva comercialització. Des de llavors, segons un informe de l'any 2012 del Servei Internacional per a l'Adquisició d'Aplicacions Agro-biotecnològiques (ISAAA), el conreu de cultius genèticament modificats s'ha multiplicat per 100.

El suposat augment de la productivitat d'aquest tipus de cultius ha sigut un dels justificants per legitimar que els governs els legalitzessin, malgrat els riscos que suposen, ja que d'aquesta forma es vincula la necessitat de cultius transgènics amb la voluntat de pal·liar la fam al món. Malgrat això, són molts autors i organitzacions que han declarat que els aliments produïts a nivell mundial són suficients per alimentar a tota la població, i que les dificultats d'accés per part de la població estan vinculats als problemes de distribució, gestió dels preus i de les polítiques públiques.

En segon lloc, els conflictes sobre el control de la terra ha sigut històricament un dels motors del conflicte social, i encara continua sent-ho en aquells països on una part considerable de la població viu de les activitats agropecuàries. L'acaparament de terres representa la transformació de l'agricultura global en la font d'aliments, pinsos i agrocombustibles que serveix per cobrir les necessitats d'una classe consumidora mundial, que representa una minoria de la població, distribuït a través d'un sistema agroalimentari global cada cop més multicèntric (McMichael, 2012).

Un element d'especial importància és el paper que tenen en l'acaparament de terres nous actors com els fons d'inversió o de pensions, els quals adquireixen la terra amb interessos purament especulatius front la desaparició, amb la crisi financera del 2007, d'altres actius més segurs en els que invertir (GRAIN, 2008; Daniel y Mittal (2009); Oxfam, 2012). Per altra banda, l'ús intensiu de la terra que fan les empreses redueix a llarg termini el potencial productiu de la mateixa terra a causa de la sobreexplotació dels nutrients o la degradació i contaminació dels aqüífers i rius per ús intensiu de fertilitzants i herbicides. L'acaparament genera també problemes d'abastiment d'aigua entre les poblacions locals donada la quantitat de litres necessaris per a la producció d'agrocombustibles, provoca desforestació, pèrdua de biodiversitat per la tendència al monocultiu i l'ús de llavors transgèniques, etc. (Baleke i Bustinece, 2012).

Per últim, una de les maneres indirectes d'estrènyer el camperolat és a través del control de la distribució dels aliments. Avui dia, la major part del consum alimentari dels països del Nord es fa a partir de grans superfícies, supermercats e hipermercats. Les condicions que aquest tipus d'establiments exigeixen als seus proveïdors són pràcticament inassolibles per a un productor d'aliments mitjà o petit que tingui una producció diversa. Ja que les grans cadenes de distribució tenen el poder de ser els únics punts de contacte entre els productors i els consumidors, aquest

mercat es considera un oligopsoni o monopsoni.<sup>1</sup> D'aquesta manera, tenen la capacitat de determinar a quin preu compren, sent aquests preus en ocasions per sota dels costos de producció, com han denunciat diverses vegades la Coordinadora d'Organitzacions d'Agricultors i Ramaders (COAG).<sup>2</sup> Més endavant, aquestes cadenes augmentaran els preus finals en un 200%, 300% o fins i tot 2000% amb respecte el preu de compra, apropiant-se els beneficis derivats d'aquest augment de preus.<sup>3</sup>

La transformació del model agroalimentari mundial cap a un model que sigui socialment just i sostenible ha de plantejar-se com un repte amb diverses variables. En primer lloc, ja que la major part dels aliments són produïts en el Sud és imprescindible parlar de les lluites camperoles en aquests països. Per fer-ho volem destacar les experiències de La Vía Campesina i del MST. Per altra banda, la superació de l'actual model, que mobilitza aliments d'una punta a una altra del planeta, implica inevitablement plantejar la necessitat de recuperar el teixit agrari, fonamentat en pràctiques agroecològiques, que permeti alimentar de forma local les poblacions, és a dir, recuperar els circuits curts de distribució dels aliments. Així, l'existència de projectes de promoguin tornar al camp a través del foment d'iniciatives agroecològiques, com l'associació Terra Franca<sup>4</sup> o Revuelta al Campo<sup>5</sup>, així com l'organització de fórmules cooperatives que facin possible un nou model de consum i foment dels productes ecològics són part del camí d'aquesta transició necessària.

---

1 Un monopsoni és un mercat caracteritzat per l'existència d'un sol comprador, el que implica que aquest tingui el poder per controlar, entre altres coses, els preus als que comprarà els productes. El cas d'oligopsoni es dóna quan hi ha pocs compradors

2 COAG (2007)

3 Ibídem

4 Vegi's la pàgina web de Terra Franca. <http://www.terrafranca.cat/> Visitada el 26 de maig del 2015

5 Vegi's la pàgina web de La Revuelta del Campo <https://larevueltaalcampo.wordpress.com/> Visitada el 26 de maig del 2015